

ТАСДИҚ МЕКУНАМ
Директори Институти фалсафа,
сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи
А.Баҳоваддинови Академияи
миллии илмҳои Тоҷикистон
д.и.ф.профессор

Махмадизода Н.Д.

10 январӣ соли 2025

ХУЛОСАИ

шӯбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба диссертатсияи Анушервони Исрофил дар мавзӯи «Одатҳо дар муомилоти маданӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани, ҳуқуқи соҳибкорӣ, ҳуқуқи оилавӣ, ҳуқуқи байналмилалӣ хусусӣ

Мутобиқати ихтисос ва номи мавзӯ ба шиносномаи ихтисос ва муҳтавои диссертатсия.

Диссертатсия дар мавзӯи "Одатҳо дар муомилоти маданӣ" аз тарафи унвончӯ Анушервони Исрофил дар шӯбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон таҳия шудааст.

Анушервони Исрофил соли 2011 дар шӯбаи рӯзонаи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил шуда, онро соли 2016 бо ихтисоси ҳуқуқшиносӣ хатм намудааст.

Анушервони И. барои таҳияи диссертатсия аз соли 2019 дар шӯбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба ҳайси унвончӯ қабул гардидааст.

Мавзӯи таҳқиқоти Анушервони Исрофил дар мавзӯи «Одатҳо дар муомилоти маданӣ» яке аз мавзӯҳои мубрам ва таҳқиқнашуда дар илми сиёсии ватанӣ мебошад. Таҳассус, мавзӯ ва мазмуни таҳқиқоти диссертатсионӣ ба шаҳодатномаи ихтисосҳо мувофиқ буда, диссертатсия ба ихтисоси мавзӯи таҳқиқот ба шиносномаи ихтисоси ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани, ҳуқуқи соҳибкорӣ, ҳуқуқи оилавӣ, ҳуқуқи байналмилалӣ хусусӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) мувофиқат менамояд.

Роҳбари илмиаш – Раҳимзода Маҳмад Забир узви вобаста Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, ш. Душанбе.

Шӯбаи ҳуқуқи хусусии Институт дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсия оид ба мавзӯи "Одатҳо дар муомилоти маданӣ" чунин хулоса қабул намуд:

Таҳқиқоти илмии Анушервони И. "Одатҳо дар муомилоти маданӣ" яке аз аввалин дар илми ҳуқуқшиносии Тоҷикистон таҳқиқоте мебошад, ки бахшида ба одатҳои муомилоти маданӣ гузаронида шудааст.

Алоқамандии мавзӯи диссертатсия ба самтҳои афзалиятноки рушди илм, техника ва технология дар ҷумҳурӣ.

Диссертатсия дар доираи барномаи дурнамои корҳои илмӣ-таҳқиқотии шӯъбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ва Консепсияи сиёсати ҳуқуқии ҚТ барои солҳои 2018-2028, омода карда шудааст.

Мубрамият. Мубрамии мавзӯи таҳқиқот. Пас аз ба даст овардани истиклолият Ҷумҳурии Тоҷикистон ба марҳилаи нави бунёди низоми ҳуқуқии худ ворид шуд. Қонунгузории муносири мадания Тоҷикистон, ки ба анъанаҳо ва асосҳои ҳуқуқи маданӣ асос ёфта, ба танзимгари асосии муносибатҳои молу мулки ва ғайримолумулкӣ ва дигар муносибатҳои дар шароити иқтисоди бозоргонӣ бавучудомада, табдил ёфтааст. Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон солҳои 1999 (қисмҳои 1 ва 2) ва қисми сеюм дар соли 2005, инчунин, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ барои эътирофи одатҳои муомилоти маданӣ ва дигар одатҳо дар муомилот замина ба вуҷуд омад. Ҳамин тарик, давлат имкон медиҳад, ки меъёрҳои ҳуқуқи маданӣ ба таври ғайримарказонидашуда, берун аз раванди қонунгузорӣ ташаккул ёбанд.

Ҳуқуқи одатӣ дар таърихи танзими муносибатҳои ҷамъиятӣ яке аз меъёрҳои аввалин буда, масъалаҳои пайдоиш, ташаккул ва инкишофи он бисёрҷабҳа мебошад.

Қабули Кодекси мадания Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КМ ҚТ) дар рушди илми ҳуқуқшиносӣ саҳифаи навро боз намуда, барои васеъ истифода бурдани одатҳо дар муомилоти маданӣ шароити мусоидро фароҳам овардааст. Дар КМ ҚТ меъёрҳои махсус, инчунин меъёрҳои алоҳида низ пешбинӣ гардидаанд, ки онҳо дар оянда барои танзими муносибатҳои маданӣ ва ҳалли бахшо аз аҳамият дур нестанд. Дар дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ низ ба монанди Қонуни ҚТ аз 18 марти соли 2015 «Дар бораи арбитражи байналмилалӣ тижоратӣ» ва эътирофи баъзе аз санадҳои байналмилалӣ ҳуқуқӣ бинобар ворид шудани Тоҷикистон ба Созмони умумичаҳонии савдо (СУС) барои истифодаи одатҳо дар муомилоти маданӣ ҳидоят намуда, баъзе аз норасоҳои низоми ҳуқуқии Тоҷикистонро пурра гардонидани бошанд ҳам, аммо на ҳама муносибатҳои бавучудомада дар низоми ҳуқуқӣ танзими худро дидаанд.

Вобаста ба ин, бо Қонуни ҚТ аз 26.12.11с., №776 ба Кодекси муурофиявии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон тағйироту иловаҳо ворид карда шуданд, ки дар он яке аз вазифаҳои муурофияи судии иқтисодӣ мусоидат намудан ба инкишофи муносибатҳои ҳамкорӣ ва одатҳои муомилоти корӣ муайян карда шуда буд. Аз меъёри мазкур бармеояд, ки Суди Олии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон, судии иқтисодии ВМКБ, судҳои иқтисодии вилоятӣ ва судии иқтисодии шаҳри Душанбе уҳдадоранд буданд, ки дар рафти муурофияи судӣ ба тарафҳо оид ба мавҷуд будани одатҳои муомилоти маданӣ ва рушди одатҳои муомилоти корӣ мусоидат намоянд. Аммо аз қабули муқаррароти меъёри зикргардида, зиёда аз даҳ сол гузашта бошад ҳам, то давраи амали он аз ҷониби судҳои иқтисодӣ дар ин самт ягон амале гузаронида нашудааст. Бо сабабҳои номалум ин муқаррарот аз КМИ ҚТ хориҷ карда шудааст, ки ин барои ташаккулёбии одатҳо ва тарбияи тарафҳои муурофия дар рӯҳи риояи қонунҳо ва ҳалли самраноку саривактӣ бахшо мусоидат нахоҳад кард. Зиёда аз ин, аз ҷониби олимони ватанӣ оид ба истифодаи одатҳо дар танзими муносибатҳои муомилоти маданӣ дар солҳои охир китобҳо, монографияҳо, васоити таълимӣ ва таҳқиқотҳои илмӣ муқаммал

гузаронида нашудааст, ки ин мубрамияти интихоби мавзуи таҳқиқотиро дучанд менамояд.

Илова бар ин, хангоми ҳалли баҳсҳои судӣ муносибатҳои ба назар мерасанд, ки онҳо дар меъёрҳои қонун пешбинӣ нагардидаанд, аммо судҳо бинобар мавҷуд набудани таҷрибаи ягонаи судӣ, дар баъзе ҳолатҳо аз надоштани дараҷаи дахлдори тахассусӣ, одатҳои ҳуқуқиро дар ҳалли баҳсҳо татбиқ карда наметавонанд. Инчунин, оид ба истифодаи одатҳо ва одатҳои ҳуқуқӣ судҳои болоӣ низ ба судяҳо хангоми баррасии парвандаҳои судӣ дар марҳилаҳои кассатсионӣ ва назоратӣ дастурҳои тавсиявӣ намедиханд. Зиёда аз ин, дар Тоҷикистон маҷмӯи ягонаи одатҳо ё одатҳои ҳуқуқие, ки муносибатҳои маданиро ба танзим мебароранд, дида намешавад, ки ин низ мушкилотро ба миён меорад.

Бо мақсади рушди сиёсати давлатӣ дар самти баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ ва таълиму тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон якҷанд санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ қабул карда шудаанд. Ҳамаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии зикргардида, барои баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ ва шуурнокии ҳуқуқии шаҳрвандон ва ҳуқуқтатбиқкунандагон равона карда шудаанд.

Тоҷикистон яке аз давлатҳои мебошад, ки бо қабули қонунҳои миллии худ одатҳоро ба одатҳои ҳуқуқӣ табдил дода, онҳоро аз вайроншавӣ ва маҳшавӣ ҳифз намудааст. Ҳоло дар Тоҷикистон одатҳои зиёде мавҷуд мебошанд, ки онҳо ба як низом дароварда нашуда, иштирокчиёни субъектони муомилоти маданӣ, пеш аз ҳама соҳибкорон ва тоҷирон аз мавҷудият ва истифодаи он бебаҳра монданд. Аз ин лиҳоз, такмил додани қонунгузорию ҚТ бо истифода аз қоидаҳои одатҳо ба ҳифзи арзишҳои миллии низ кумак мерасонад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зикр намудаанд, ки «...мо имрӯз барои тамоман аз байн бурдан ё барҳам додани расму оинҳои халқӣ ва маросими динӣ чамъ наомадаем, балки мақсади асосиямон ин аст, ки дар баробари муайян кардани меъёрҳои баргузорию онҳо ба раҳиҳои мардуми кишвар аз банди худнамоӣ ва таассубу хурофотпарастӣ оғози неқ бахшем» ва 8 июни соли 2007 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул ва мавриди амал қарор дода шуд. Таҷрибаи даҳсолаи соли амали Қонуни мазкур нишон дод, ки он барои ба низом даровардани анъана, маросиму ҷашнҳои миллию динӣ, инчунин дигар суннатҳои мардумӣ нақши барҷаста гузошт. Санади мазкур барои ҳифзи арзишҳои фарҳанги миллии асос гузошта, суннатҳои диниву мардумиро ба танзим даровард, анъана ва маросиму ҷашнҳои миллиро мушаххасу дақиқ намуд, пеши роҳи хурофоту таассуб, худнамоиву зоҳирпарастӣ ва исрофкориву зиёдаравиро гирифт ва ба чорӣ гардидани низому тартиботи ягонаи баргузорию чорабиниҳои милливу мардумӣ роҳ кушод»¹. Аммо барои истифодаи дигар одатҳои ҳуқуқӣ дар фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ чораҳои мусоидаткунандаи дахлдор пешбинӣ нагардидаанд.

Асосҳои зикргардида аз он шаҳодат медиханд, ки истифодаи одатҳо ва ё иҷозати онҳо аз ҷониби давлат дар муомилоти маданӣ як зумра проблемаҳои ба миён овардааст. Агар ин аз як тараф аз ҷиҳати назариявӣ мавҷуд набудани

¹ Ниг.: Эмомалӣ Раҳмон. Суҳанронӣ дар мулоқот ба муносибати 10 - солагии қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 11. 07. 2017 /Садон мардум. – №83 (3720) аз 13.07.2017 – С. 3

таҳқиқотҳои илмӣ бошанд, аз тарафи дигар коста будани шуури ҳуқуқии ҳуқуқтатбиқкунандагон ва иштирокчиёни муомилоти маданӣ мебошад.

Аз ин рӯ, таҳлил ва омӯзиши одатҳо дар муомилоти маданӣ ва муайян намудани нақши онҳо дар низоми сарчашмаҳои ҳуқуқӣ ва рушди қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун заминаи гузаронидани таҳқиқоти мазкур ва мубрамияти онро ташкил медиҳад.

Дар натиҷаи омӯзиши муқаррароти санадҳои ҳуқуқии дохилӣ ва байналмилалӣ, қонунгузории амалкунанда ва амалияи ҳуқуқӣ **муқаррар карда шудааст**, ки ҷамъбасти аломатҳои одатҳои ҳуқуқӣ маданӣ ба мо имкон медиҳад, эътироф намоем, ки он маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқӣ мебошад, ки ба меъёрҳои ахлоқӣ мувофиқат мекунанд, ки дар як соҳаи муайяни фаъолияти инсон, гурӯҳи иҷтимоӣ ё ҷомеа дар натиҷаи такрори якхела ташаккул ёфтаанд, ки шаклҳои муайяни рафтори барои онҳо ҳатмӣ ва бо маҷбуркунии иҷтимоӣ таъмингардида мебошад. Онҳо барои танзими муносибатҳои алоҳидаи ҳуқуқӣ маданӣ мувофиқи иҷозат ва тартиби муқаррарнамудаи қонун истифода мешаванд.

Дар натиҷаи гузаронидани тадқиқоти дисертатсионӣ дар асоси усулҳои умумии илмӣ ва алоҳида **муайян карда шудааст**, ки одатҳо дар фарқият ба дигар меъёру ҳуқуқҳои иҷтимоӣ шакли хаттиро талаб намекунад, яъне, ифодаи зоҳирии он - ин қоидаҳои муқаррарии рафтори доираи шахсони номуайян мебошад, ки муносибатҳои ногуфтаи доранд, ки амали иштирокчиёни муомилоти маданиро танзим мекунанд.

Ба ақидаи муаллиф одатҳои муомилоти маданиро аз лиҳози назариявӣ амалӣ ба таври зайл тасниф кардан мумкин аст: - аз рӯи сабти ҳуҷҷатӣ; - аз рӯи ҳудуди татбиқнамоӣ ва амалкунӣ; - аз рӯи шакли ифода дар меъёрҳои ҳуқуқӣ.

Бо ин асосҳо муаллиф қайд менамояд, ки дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мафҳуми одатҳои муомилоти қорӣ вучуд надорад. Тибқи мафҳуми ҳуқуқии одатҳои муомилоти қорӣ, ки дар қисми 1 моддаи 5 ҚМ ҚТ оварда шудааст, онро сарфи назар аз он ки дар ягон ҳуҷҷат ба қайд гирифта шудааст ё не, истифода бурдан мумкин аст. Муаллиф дар асоси бақайдгирии онҳо дар ҳуҷҷатҳо, одатҳои муомилоти маданиро аз одатҳои дар ҳуҷҷат сабтшуда ва ба қайд гирифтаниашуда фарқ мекунанд. Одатҳои муомилоти маданӣ, ки дар ҳуҷҷатҳо тартиб дода шудаанд, аз ҷониби муҳаққиқ ҳамчун одатҳои муомилоти маданӣ, ки дар ҳуҷҷатҳо инъикос ёфтаанд ва одатҳои муомилоти маданӣ, ки дар ҳуҷҷатҳо қайд нашудаанд - одатҳои муомилоти маданӣ, ки мазмуни онҳо дар ҳуҷҷат қайд карда нашудааст, ҳисоб мекунанд. Ба андешаи муаллиф, тасниф намудани одатҳои муомилоти маданиро аз рӯи ба қайд гирифтани онҳо дар ҳуҷҷатҳо зарур аст.

Ба андешаи муҳаққиқ, инчунин таснифи одатҳои муомилоти маданӣ аз рӯи доираи татбиқи онҳо (ҳудуд) ва шакли ифодаи онҳо дар меъёрҳои ҳуқуқӣ муҳим мебошад. Муаллиф қайд менамояд, ки таснифоти одатҳо имкон медиҳад, ки одатҳо аз рӯи аломатҳои муайян тақсим карда шаванд. Таснифоти одатҳо имкон медиҳад, ки ҳангоми ҳалли баҳсҳои вобаста ба истифодаи одатҳои ҳуқуқӣ маданӣ ин меъёрҳоро оқилона истифода намуд.

Дар доираи тадқиқоти гузаронидашуда аз ҷониби муаллиф **муайян карда шудааст**, ки одатҳои муаллифи мушаххас надоранд ва махсули фаъолияти дастҷамъона мебошанд. Офарандагони ҳуқуқӣ одатӣ, яъне, одамоне, ки дар ҳудуди муайян зиндагӣ мекунанд ва рафтори онҳо одатҳоеро ташкил медиҳад,

ки онҳо бояд ҳамчун субъектҳои муомилоти мадания, ки ба онҳо тааллуқ доранд, баромад кунанд.

Дар таҳқиқоти мазкур **исбот шудааст**, ки истифодаи одатҳои дар меъёрҳои қонунгузори маданияи ҚТ пешбинигардида наметавонад ҳамчун шакли татбиқи меъёри ҳуқуқи одатӣ эътироф карда шавад, зеро қонунгузор ба одате ишора мекунад, ки ниҳоят бояд риоя шавад, шакли одатии худро гум карда, ба меъёри қонун табдил меёбад. Дар мавридҳои, ки қонун имконияти абстрактии истифодаи одатро дар муносибатҳои молумулкӣ бе нишон додани меъёрҳои мушаххаси одатҳои ҳуқуқӣ пешбинӣ кардааст (моддаи 5-и ҚМ ҚТ), пешакӣ маълум нест, ки кадом меъёр дар байни дигар қоидаҳо иҷозат дода мешавад, ки дар амал пешбинӣ шудаанд. Далели он, ки одат бо эътирофи суд ба меъёри ҳуқуқ табдил меёбад, ҳуқуқтатбиқкунанда ҳуқуқ эҷод мекунад ва дар амал қоидаҳои рафтори дорои хусусияти ҳуқуқидоштаро татбиқ намекунад. Дар ин ҳолат амсоли судӣ унсурҳои одатро пурра ба худ мегирад.

Навгонии илмӣ таҳқиқот. Навгонии илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он зоҳир мегардад, ки ин яке аз аввалин таҳқиқот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, ба масъала ва проблемаҳои одатҳои ҳуқуқии муомилоти мадания бахшида шудааст. Рисолаи мазкур таҳқиқи ҳаматарафаи одатҳои муомилоти мадания буда, асосан ба муомилоти молу мулкӣ нигаронида шудааст.

Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ хусусиятҳои асосии одатҳои мадания муайян карда шуда, роҳҳои ифодаи ҳуқуқи одатӣ тасниф карда шуда, оид ба муносибати одатҳои мадания бо дигар меъёрҳои иҷтимоӣ, инчунин бо муқаррароти қонун андешаҳои нав ифода ёфтааст. Оид ба тақмили қонунгузори ҚТ пешниҳодҳо манзур карда шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ бори аввал масъалаҳои одатҳо дар муомилоти мадания ба таври муфассал таҳлил ва таҳқиқ карда шудаанд. Хулоса ва тавсияҳо, ки дар натиҷаи таҳқиқоти илмӣ ба даст оварда шудаанд, дар таҳқиқоти минбаъдаи масъалаҳои истифодаи одатҳо дар муомилоти мадания истифода бурда мешаванд. Хулоса ва тавсияҳо, ки дар диссертатсия баён шудаанд, ба ташаққул ва рушди институти одатҳо дар ҚТ равона шудаанд.

Ақидаҳои ифодашуда, тавсияҳо ва тақлифҳои дар таҳқиқот манзургардида аз ҷониби диссертант пешниҳод гардида, оид ба баланд бардоштани нақши ҳуқуқии одатӣ, танзим ва ҳалли муносибатҳои ҳуқуқии мадания метавонанд дар қонунгузорӣ ва амалия истифода шаванд. Инчунин мавод, хулоса ва тавсияҳои дар диссертатсия овардашуда метавонанд дар таълими назарияи давлат ва ҳуқуқ, ҳуқуқи мадания, ҳуқуқи мурофиавии мадания ва иқтисодӣ, инчунин дар муассисаҳои усулҳои алтернативии ҳалли баҳсҳо, аз қабилӣ судҳои ҳакамӣ ва муҳокимаи арбитражӣ, ҳангоми омодаи рисолаҳо, монографияҳо ва дастурҳои илмӣ, дипломӣ, магистрӣ, корҳои курсӣ оид ба мавзӯи зикршуда, истифода шаванд.

Аҳамияти натиҷаҳои таҳқиқоти бадастовардан муаллиф аз он далоят медиҳанд, ки натиҷаҳои таҳқиқот ба таҳлили объективона ва ҳамачонибаи таҳқиқоти назариявӣ амалӣ, ки бо паҳлӯҳои гуногуни одатҳо дар муомилоти мадания, таҳлили натиҷаҳо ва хулосаҳои дар илм қабулгардида, муайян намудани он, таҳияи афкори тавсияҳои назариявӣ амалии рисола навис, навоарии илмӣ ва тавсияҳо, таҳлили қонунгузори миллӣ ва қонунгузори

давлатҳои хориҷӣ дар соҳаи одатҳо дар муомилоти маданӣ алоқаманд аст, асос меёбад.

Дар рафти таҳқиқот дар рисола чунин ақида ташаккул ёфтааст, ки одатҳои ҳуқуқӣ дар муомилоти ҳуқуқи маданӣ маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқӣ мебошад, ки дар соҳаи муайяни ҷаҳлияти инсон, гурӯҳи иҷтимоӣ ё ҷойе, ки дар натиҷаи такрори якҷандкаратаи шаклҳои муайяни рафтор хусусияти ҳатмӣ пайдо намуда, бояд бо маҷбуркунии оммавӣ ва барои танзими муносибатҳои мушаххаси ҳуқуқии маданӣ тибқи иҷозат ва тартиби муқаррарнамудаи давлат истифода мешаванд.

Дарки муқамал дар бораи хусусиятҳои таъбиқи одатҳои ҳуқуқӣ дар танзими муносибатҳои ҳуқуқии маданӣ саҳмгузори ба рушди ҳуқуқҳои маданӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Муайян карда шудааст, ки аз қабилӣ усулҳои диалектикӣ, эмпирикӣ ва мантикӣ, расмӣ-ҳуқуқӣ, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, таърихӣ ҳуқуқӣ масъалаҳои пайдоиш ва инкишофи одатҳо дар муомилоти маданӣ дар давраи инкишофи давлати тоҷикон, инчунин хусусиятҳои одатҳо ва таъбиқи он дар ҳаёти халқҳо мавриди омӯзиш қарор дода шудааст. Бо усулҳои мазкур дар бораи истифодаи одатҳо дар маҳал ё гурӯҳи одамон маълумоти бозғаймӣ ба даст оварда шуда, одатҳо ҳамчун меъёри иҷтимоӣ баррасӣ карда мешаванд, ки ба танзими муносибатҳои муайяни муомилоти маданӣ равона шудааст.

Бо усули муқоисавӣ-ҳуқуқӣ аҳамияти одатҳо дар қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии хориҷӣ, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ мавриди омӯзиш қарор дода шудааст. Усули таърихӣ ҳуқуқӣ имкон додааст, ки пайдоиш ва ташаккули одатҳо дар муомилоти маданӣ дар марҳалаҳои гуногуни инкишофи ҳуқуқ дар Тоҷикистони таърихӣ омӯхта шавад.

Муаллиф низомӣ мафҳумҳо ва ақидаҳо дар бораи категорияи одатҳои муомилоти маданӣ таҳия ва қарор намудааст.

Пешниҳод шудааст, ки тавсияҳои амалӣ оид ба рушд ва таъбиқи одатҳои муомилоти маданӣ дар баррасӣ ва ҳалли баҳсҳои маданӣ-ҳуқуқӣ ва ҷаҳлияти судҳо ҳамчун дастур ба роҳбарӣ гирифта шавад.

Маводи рисоларо инчунин метавон дар ҷараёни таълими курси «Ҳуқуқи маданӣ», таҳияи маводҳои таълимӣ ва тавсияҳои методӣ оид ба мавзӯи таҳқиқот, ҳангоми нашри маҷмӯае, ки одатҳои муомилоти маданӣро ҷамъоварӣ мекунад, истифода бурд.

Назария дар асоси муқаррарот ва ҳуҷҷаҳои муқаммалӣ илмӣ, ки дар адабиёти илмӣ, қонунгузори ва амалияи давлатҳои гуногун ва Ҷумҳурии Тоҷикистон васеъ паҳн гардидаанд, асоснок карда шудааст.

Ғояи мазкур ба натиҷаҳои аз ҷониби умум эътирофшудаи илмӣ, маводи таърихӣ ҳуқуқӣ, маводҳои таҷрибаи судӣ, қонунгузори ва амалияи судӣ асос ёфтааст.

Масоили одатҳо дар муомилоти маданӣ ҳамеша муҳим буда, ҷанбаҳои алоҳидаи ӯ аз ҷониби намоёндагони гуногуни илм, дин ва институтҳои иҷтимоӣ мавриди омӯзиш қарор дода шудаанд. Дар чунин сарчашмаҳои динӣ ба монанди Авесто, Қуръони Карим, Мухтасар ва ҳадисҳо ҷанбаҳои иҷтимоӣ одатҳо ба таври пурра инъикос гардидааст. Ҳамзамон, дар рисола асарҳои ҳуқуқшиносони маъруфи олмонӣ, намоёндагони мактаби таърихӣ ҳуқуқшиносӣ Ҳюго Г., Савин К.Ф., Пухта Г.Ф., олимони шӯравӣ, русия,

хориҷӣ ва ватанӣ Давид Р., Мейер Д.И., Чиркин В.В., Зикин И.С., Новитский И.Б., Леонтович В.И., Шершеневич Г.Ф., Мекка О., Штиков Н., Селюков Ф.Т., Усмонов О.У., Тоҳиров Ф.Т., Муллоев М., Ойгензихт В.А., Менглиев Ш.М., Тағойназаров Ш.Т., Раҳимзода М.З., Маҳмудзода М.А., Шарофзода Р.Ш., Яқубов Ю., Бобочонзода И.Х., Холикзода А.Ғ., Ғаюрзода Ш.К., Қурбанов Қ.Ш., Золотухин А.В., Сангинзода Д.Ш., Камолзода И.И. ва ғайраҳо ба таври васеъ истифода карда шудаанд.

Саҳми шахсии муаллифи рисола бо сатҳи нафгонии илмӣ диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ барои ҳимоя пешниҳодшуда, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар семинарҳои назариявӣ ва конференсияҳои илмӣ, инчунин дар таҳияи лоиҳаи тағйиру иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ тасдиқ карда мешавад. Дар баробари ин, услуби навиштан, ҳалли масъалаҳо ва услуби рисола саҳми шахсии муаллифи рисола ро инъикос менамояд.

Мутобиқати теъдод ва мазмун интишороти натиҷаҳои илмӣ ба муҳтавои диссертатсия ва автореферати он.

Муқаррарот, ҳулосаҳо ва тавсияҳои, ки дар рафти таҳқиқоти илмӣ таҳия шудаанд, дар 7 васоити таълимӣ, 15 мақолаҳои илмӣ инъикос ёфтаанд, ки 8-тои онҳо дар маҷаллаҳои илмӣ тавсиякардаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд.

Аз ҷумла:

1. Мақолаҳои илмӣ, ки дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1–М]. Анушервони И. Одатҳои муомилоти граждани дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / И. Анушервони // Маҷаллаи Академияи ҳуқуқӣ Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2018. - №3 (27). – С. 87-90. ISSN 2305-0535.

[2–М]. Анушервони И. Обычаи в гражданском обороте: постановка проблемы. [Текст] / Анушервони И. // Журнал «Правовая жизнь» Юридический факультет Таджикского национального университета. – 2018. – №4 (24) – С. 260-271. ISSN 2307 – 5198.

[3–М]. Анушервони И. Правовая природа и понятие обычаев в современном гражданском обороте. [Текст] / Анушервони И. // Журнал «Правовая жизнь» Юридический факультет Таджикского национального университета. – 2019. – №1 (26) – С. 188-203. ISSN 2307 – 5198.

[4–М]. Анушервони И. Правовая система Республики Таджикистан в годы государственной независимости. [Текст] / Анушервони И., И.Х. Бободжонзода // Журнал «Правовая жизнь» Юридический факультет Таджикского национального университета. – 2019. №1 (27). – С. 21-39. ISSN 2307 – 5198.

[5–М]. Анушервони И. Роль обычаев в регулировании имущественных отношений. [Текст] / Анушервони И. // Научно-информационный журнал «Правовая жизнь» Юридический факультет Таджикского национального университета. – 2020. – №2 (30). – С. 236-246. ISSN 2307 – 5198.

[6–М]. Анушервони И., Нуров Х.П. Историко – правовые основы развития правоотношений в сфере научно-технической деятельности в современном Таджикистане. [Текст] / Анушервони И., Х.П. Нуров // Журнал «Законодательства» Национального центра законодательства при Президенте Республики Таджикистан – 2018. – №3 (31). – С. 26-30. ISSN 2410-2903.

[7–М]. Анушервони И. Проблемаи татбиқи одатҳои ҳуқуқӣ ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқ: таҳлили назариявӣ ҳуқуқӣ. [Матн] / Анушервони И. М.З. Раҳимзода, // Маҷалаи илмӣ-амалӣ Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон Факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2022. – №4 (28). – С.123-137. ISSN 2414 9217.

II. Васоити таълимӣ:

[8–М]. Анушервони И., Раҳимзода М.З., Маҳмадшоев Ф.А., Нуров Ҳ.П., Ромиз Ҷ., Саидзода М.Ш., Ҳамроқулзода Б.А. Тафсири Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муҳочират” [Матн] / Анушервони И., М.З. Раҳимзода, Ф.А., Маҳмадшоев, Ҳ.П. Нуров, Ромиз Ҷ., М.Ш. Саидзода, Б.А. Ҳамроқулзода. Зери таҳрири Узви вобастаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, Арбоби илм ва техникаи Тоҷикистон, Раҳимзода Маҳмад Забир.- Душанбе: МДМТ. – 2017. – С.65-79, 97-98. ISBN 978-99975-985-5-4.

[9–М]. Анушервони И., Бобочонзода И.Ҳ. Саидзода М.Ш., Ҳамроқулзода Б.А. Тафсири Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ҳифзи ҳуқуқи кӯдак” [Матн] / Анушервони И., И.Ҳ. Бобочонзода, М.Ш. Саидзода, Б.А. Ҳамроқулзода. Зери таҳрири Раиси Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Шермуҳаммад Шоҳиён, - Душанбе: ЭР-граф. – 300 саҳ, ISBN 978-99975-50-70-5

[10–М]. Анушервони И., Маҳмадшозода Ф.А., Исмоилова М.И., Назаров Д.Д., Меликов У.А., Зарифов У. Тафсири Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила» [Матн] / Анушервони И., Ф.А. Маҳмадшозода, М.И. Исмоилова, Д.Д. Назаров, У.А. Меликов, У.Зарифов. Зери назари Муовини директори Маркази миллии қонунгузории назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ Маҳмадшозода Ф.– Душанбе: ЭР-граф. – 2020. – С.67–77, 125-146. ISBN 978-99975-50-70-5.

[11–М]. Анушервони И., Саидзода И.Ҳ., Баҳриддинзода С. Э., Маҳмадшозода Ф. А., Бобокалонов Ф. М., Пулатов А. С., Табаров Н., Мансурӣ Ш. ва дигарон. Тафсири Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи гурезаҳо» [Матн] // Анушервони И., Ф.А. Маҳмадшозода, М.И. Исмоилова, Д.Д. Назаров, У.А. Меликов, У.Зарифов. Зери назари таҳрири Директори Маркази миллии қонунгузории назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, Саидзода И.Ҳ. – Душанбе: МДМТ – 2021. – С. 18-25. ISBN 978-99975-985-5-4.

[12–М]. Анушервони И., Саидзода И.Ҳ., Баҳриддинзода С. Э., Маҳмадшозода Ф. А., Бобокалонов Ф. М., Пулатов А. С., Табаров Н., Мансурӣ Ш. ва дигарон. Тафсири Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи гаравхона (ломбард)» [Матн] / Анушервони И., И.Ҳ. Саидзода, С.Э.Баҳриддинзода, Ф.А. Маҳмадшозода, Ф.М. Бобокалонов, А.С.Пулатов, Н. Табаров, Ш.Мансурӣ. Зери таҳрири Директори Маркази миллии қонунгузории назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, н.и.х., дотсент Саидзода Иззатулло Ҳабибулло. – Душанбе: ЭР-граф. – 2019. – С. 81-86. ISBN 978-99975-50-70-5.

III. Мақолаҳои илмие, ки дар дигар маҷаллаҳо ва маҷмӯаҳо чоп шудаанд:

[13–М]. Анушервони И. Нуров Ҳ.П. Таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузории соҳаи меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қонунгузории меҳнати

давлатҳои аъзои ИДМ. [Матн] / Анушервони И., Ҳ.П. Нуров // Маҷаллаи «Қонунгузорӣ» Маркази миллии қонунгузории назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2017. – №2 (26). – С. 101-116. ISSN 2410-2903.

[14–М]. Анушервони И. Бободжонзода И.Х., Государственная независимость Таджикистана и национальное право. [Текст] / Анушервони И., И.Х. Бободжонзода // Мир политики и социологии. – Санкт-Петербург. – 2018. – №9-10 С.110-129. ISSN 22218-7499.

[15–М]. Анушервони И, Нуров Ҳ.П., Ёров А.А., Проблемы наследственного права в Республике Таджикистан [Текст] / Анушервони И., Ҳ.П. Нуров, А.А. Ёров // Маҷаллаи «Қонунгузорӣ» Маркази миллии қонунгузории назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2018. – №1 (29). – С. 38-54. ISSN 2410-2903.

[16–М]. Анушервони И. Проблемаи ҳифзи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагон (сайёҳ) дар хизматрасонии сайёҳӣ. Нақши Ваҳдати миллии дар пешрафти давлатдорӣ ва инкишофи қонунгузорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. (Маҷмуи мақолаҳои конференция бахшида ба 21-солагии Ваҳдати миллии, соли рушди сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ). [Матн] / Анушервони И. / Таҳти назари директори Маркази миллии қонунгузории назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, номзоди илмҳои ҳуқуқ, дотсент Идизода Ф. Ф. – Душанбе: Нашриёти “Сино”. – 2018. – 186 саҳ. – С. 118-122. ISBN 978-99975-985-5-4.

[17–М]. Анушервони И. Проблемы применения обычаев в гражданском обороте. [Текст] / Анушервони И. / Национальная правовая система Республики Таджикистан и стран СНГ: анализ тенденций и перспектив развития: материалы VII международной научно-практической конференции, посвященной 25- летию Конституции Республики Таджикистан –Душанбе: РТСУ. – 2019. – 630 с. – С. 230-235. УДК 340.

[18–М]. Анушервони И., Шамсиддинзода И.Б. Ҳуқуқи кӯдак ба изҳори фикри худ [Матн] / Анушервони И., И.Б. Шамсиддинзода // Маҷаллаи «Қонунгузорӣ» Маркази миллии қонунгузории назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2020. – №4 (40). – С. 48-52. ISSN 2410-2903.

[19–М]. Анушервони И. Масъалаҳои назариявии татбиқи одатҳои хангоми танзими муносибатҳои граждони. [Матн] / Анушервони И. // Самаранокии фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ ҳамчун омилҳои таҳкими тартиботи ҳуқуқӣ. (ш. Душанбе, 14 июни 2022) // Зери таҳрири академик Фарҳод Раҳимӣ Президенти академияи миллии илмҳои Тоҷикистон – Душанбе: Дониш, 2022. – 342 с. – С. 272-287.

[20–М]. Анушервони И. Бобочонзода И.Ҳ., Одатҳои ҳамчун шакли ҳуқуқ: таҳлили назариявӣ ҳуқуқӣ. [Матн] / Анушервони И., И.Ҳ. Бобочонзода // Асосҳои назариявӣ-меъёрии татбиқи ҳуқуқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: монография / коллективи муаллифон; зери таҳрири д.и.х., профессор И.Ҳ. Бобочонзода ва д.и.х., профессор А.Р. Нематов. –Душанбе: МН «Дониш», 2023. – 380 с.

[21–М]. Анушервони И. Проблемаҳои эътирофи одатҳои ҳамчун шакли ҳуқуқ дар фаъолияти қонунгузорӣ ва ҳуқуқтатбиқкунӣ. [Матн] / Анушервони И., И.Ҳ. Бобочонзода // Асосҳои назариявӣ-меъёрии татбиқи ҳуқуқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: монография / коллективи муаллифон; зери таҳрири д.и.х., профессор И.Ҳ. Бобочонзода ва д.и.х., профессор А.Р. Нематов. – Душанбе: МН «Дониш», 2023. – 380 с.

[22–M]. Анушервони И. Татбиқи одатҳо ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқ дар танзими муносибатҳои маданӣ. [Матн] / Анушервони И. //Ҷиғзи Истиқлоли давлатӣ дар раванди таҳдидҳои ҷаҳони муосир: асосҳои ҳуқуқи миллӣ ва байналмилалӣ: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ (6-уми сентябри соли 2024) // Зери таҳрири номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Саъдиев И.З. – Душанбе: Аршам, 2024. – 208 с. – С. 195-206.

[23–M]. Анушервони И. Аҳамияти амалишавии одатҳо дар таҳкими маърифати ҳуқуқӣ [Матн] / Анушервони И. //Истиқлолияти давлатӣ – заминаи таҳкими давлати ҳуқуқбунёд. Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ дар мавзӯи “Истиқлолияти давлатӣ – заминаи таҳкими давлати ҳуқуқбунёд”, 3-уми сентябри соли 2024 / Зери таҳрири д.и.х., профессор Бобочонзода И.Ҷ. – Душанбе: “Нашри Мубориз”, 2024. – 491 с. – С. 329-345.

Нуктаҳои асосии таҳқиқот инчунин дар конференсияҳои зерин дар шакли маъруза пешниҳод шудаанд:

– Конфронси илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Нақши ваҳдати миллӣ дар рушди давлатдорӣ ва рушди қонунгузорӣ дар ҷумҳурӣ». - маъруза дар мавзӯи: «Одатҳои муомилоти маданӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон». ш. Душанбе, 2018;

– Конфронси VII байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Низоми миллии ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва кишварҳои ИДМ: таҳлили тамоюл ва дурнамои рушд», бахшида ба 25-солагии Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон. - маъруза дар мавзӯи «Нақши одатҳо дар танзими муносибатҳои молумулқӣ». ш. Душанбе, 2020;

– Конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ бахшида ба 25-умин солгарди Ваҳдати миллӣ дар мавзӯи «Самаранокии фаъолияти ҷиғзи ҳуқуқ ҳамчун омилҳои таҳкими тартиботи ҳуқуқӣ». – маъруза дар мавзӯи “Масъалаҳои назариявии татбиқи одатҳо ҳангоми танзими муносибатҳои гражданин”; Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, ш.Душанбе, 2022;

– Конференсияи III -юми байналмилалӣ илмию амалӣ дар мавзӯи “Ҳуқуқ ва иқтисод: масъалаҳои мубрами ҳуқуқи иқтисодӣ ва амнияти иттилоотӣ”. – маъруза дар мавзӯи: «Проблемаҳои маданӣ-ҳуқуқи таносуби одатҳо бо дигар меъёрҳои иҷтимоӣ дар танзими муносибатҳои ҳуқуқӣ». ш. Душанбе, 2023.

– Конференсияи II-юми илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Илми ҳуқуқшиносӣ ва амалияи он» бахшида ба рӯзи илми тоҷик дар Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон». – маъруза дар мавзӯи: «Нақши одатҳои муомилоти маданӣ дар танзими муносибатҳои байналмилалӣ савдоӣ». ш. Душанбе, 2023.

– Конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи «Ҷиғзи Истиқлоли давлатӣ дар раванди таҳдидҳои ҷаҳони муосир: асосҳои ҳуқуқи миллӣ ва байналмилалӣ:». – маъруза дар мавзӯи: «Татбиқи одатҳо ҳамчун сарчашмаи ҳуқуқ дар танзими муносибатҳои маданӣ». Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. ш.Душанбе, 2024;

– Конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ дар мавзӯи «Истиқлолияти давлатӣ – заминаи таҳкими давлати ҳуқуқбунёд», – маъруза дар мавзӯи: «Аҳамияти амалишавии одатҳо дар таҳкими маърифати ҳуқуқӣ», Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, ш.Душанбе, 2024.

Мақолаҳои интишорнамудаи унвонҷӯ дар умум тамоми ҷанбаҳои таҳқиқоти илмӣ, назариявӣ ва амалиро доир ба мавзӯи одатҳо дар муомилоти маданӣ гузаронидашударо дар бар мегиранд.

Мавҷудияти санадҳои тасдиқкунандаи татбиқи натиҷаҳои илмӣ дар истеҳсолот ё имконияти татбиқ намудани онҳо.

Хулосаҳо ва пешниҳодҳои дар таҳқиқот аз ҷониби диссертант манзургардида оид ба баланд бардоштани нақши ҳуқуқии одатӣ, танзим ва ҳалли муносибатҳои ҳуқуқии маданӣ метавонанд дар қонунгузорӣ ва амалия истифода шаванд. Инчунин мавод, хулоса ва тавсияҳои дар диссертатсия овардашуда метавонанд дар таълими назарияи давлат ва ҳуқуқ, ҳуқуқи маданӣ, ҳуқуқи мурофиавии маданӣ ва иқтисодӣ, инчунин дар муассисаҳои усулҳои алтернативии ҳалли баҳсҳо, аз қабили судҳои ҳақамӣ ва муҳокимаи арбитражӣ, ҳангоми навиштани рисолаҳо, монографияҳо ва дастурҳои илмӣ, дипломӣ, магистрӣ, корҳои курсӣ оид ба мавзӯи зикршуда истифода шаванд.

Ба талаботи Комиссияи Олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мубоқиқ будани тартиб ва танзими диссертатсия. Таҳқиқоти диссертатсионии Анушервони Исрофил дар мавзӯи «Одатҳо дар момилоти маданӣ бо ихтисоси 12.00.03 - Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ ва ҳуқуқи хусусии байналмилалӣ, ба талаботи бандҳои 31, 33 -35-уми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, қори илмӣ-тахассусие мебошад, ки барои рушди ҳуқуқи маданӣ ва соҳибкорӣ, инчунин дигар соҳаҳои ҳуқуқ аҳамият дошта, дар он роҳи ҳал ва қорқарди нави илман асоснокшудаи назариявӣ дарҷ шудааст, ки барои рушди муносибатҳои одатҳои муомилоти маданӣ дар кишвар мубрам мебошад.

Ҳамзамон, онҳо метавонанд, ҳангоми таҳия ва татбиқи барнома, стратегия ва концепсияҳои давлатӣ истифода шаванд. Маводи диссертатсия дар раванди таълими ҳуқуқи маданӣ ва соҳибқории муосир дар Тоҷикистон, дар дигар соҳаҳои илмҳои ҳуқуқшиносӣ ва фаъолияти мақомотҳои ҳуқуқҷодкунанда ва ҳуқуқтатбиқкунанда ва навиштани диссертатсияҳо ба таври васеъ мавриди истифода қарор гиранд, ки қанбаҳои мусбати қорро нишон медиҳанд.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ аз ҷониби муаллиф мустақилона аначом дода шуда, дорой яғонагии дохилӣ мебошад. Натиҷа ва нуктаҳои илмии диссертатсия барои илми ҳуқуқшиносӣ навгонӣ буда, саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро дар илм нишон медиҳанд.

Ҳамин тариқ, Анушервони Исрофил дар мавзӯи «Одатҳо дар момилоти маданӣ» сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ бо ихтисоси 12.00.03 - Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ ва ҳуқуқи хусусии байналмилалӣ мебошад.

Дар заминаи гуфтаҳои болозикр, шубъаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон **қарор қард:**

1. Диссертатсияи унвонҷӯи дараҷаи илмии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ Анушервони Исрофил дар мавзӯи «Одатҳо дар момилоти маданӣ» қори илмӣ-тахассусии аначомёфта буда, ба талаботи муқарраргардида пурра ҷавобгӯ ва барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ бо ихтисоси 12.00.03 - Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ ва ҳуқуқи хусусии байналмилалӣ сазовор аст.

2. Диссертатсияи унвонҷӯи дараҷаи илмӣ Анушервони Исрофил дар мавзӯи «Одатҳо дар момилоти маданӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои

ҳуқуқшиносӣ бо ихтисоси 12.00.03 - Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ ва ҳуқуқи хусусии байналмилалӣ тавсия карда шавад.

Хулосаи мазкур дар чаласаи шуъбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон қабул карда шудааст.

Ба овоз монда мешавад: "тарafdор 6 нафар", "зид - нест", "бетараф - нест", хулоса яқдилона қабул карда шуд. Асос: протоколи чаласа №1 аз 10 январи соли 2025 мебошад.

Раисиқунанда:

Мудири шуъбаи ҳуқуқи хусусии
Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ

А.Абдучалилов

Котиби чаласа:

Лаборанти калони шуъбаи ҳуқуқи хусусии
Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон

М.Шарипова

Имзои А.Абдучалилов ва М.Шариповаро расмӣ мекунам:
Сардори шуъбаи кадрҳои ИФСХ АМИТ. Абдурахмонзода Б.А.

10 январи 2025 с.

Суроға:

734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 33.

E.mail: bobojonov_i@mail.ru; info@ifppanrt.tj

Телефон: +992 (37) 221-03-28